

**ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ
ПРАЦІ, ЯК ОДНОГО З ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМКІВ
ВПЛИВУ НА СТАН ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ І
ПРОФЕСІЙНОЇ ЗАХВОРИВАНОСТІ**

Семашко Л.А., ст. викл.

(Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка)

Стаття присвячена проблемам правового забезпечення профілактики правопорушень в галузі охорони праці, як одному з пріоритетних напрямків профілактики виробничого травматизму і професійної захворюваності.

Процес входження України до Європейського співтовариства неможливий без наближення основних сторін нашого життя до Європейських норм. Особливого значення в цих умовах набувають процеси і в сфері охорони праці – одному з найважливіших секторів соціальної політики Євросоюзу.

Нарощування обсягів виробництва в сучасних економічних відносинах дає не лише позитивні соціально-економічні результати, але має і негативні наслідки, зокрема, порушення права на безпечні умови праці, передбачені ст. 43 Конституції України [1].

У зв'язку з цим одним із важливих об'єктів уваги юридичної науки є виведення діяльності з профілактики правопорушень на рівень законодавчо встановленого обов'язку відповідних державних органів та їх посадовців.

Це вимагає більш виваженого поглибленого дослідження даної проблематики та обумовлює **актуальність теми**, формування мети і задач дослідження.

Аналіз публікацій, присвячених профілактиці правопорушень, свідчить, що питання профілактики правопорушень, висвітлюються недостатньо. Окремі питання правового регулювання профілактики висвітлюються у працях Білозьорова Є, Баклан О.В. [2,3].

Але недосконалість відповідних правових засад та певна обмеженість наукових досліджень з цієї проблеми є причиною

існування прогалин у правовому регулюванні відносин, що складаються в процесі профілактичної діяльності.

Постанова проблеми. Відповідно до законодавства України охорона праці – це, насамперед, система правових засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності. До правових засобів, зокрема, відносяться:

- нормативно-правове забезпечення охорони праці;
- юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону праці;
- правовий механізм державного регулювання у сфері охорони праці;
- профілактика правопорушень в сфері охорони праці.

Менш розвиненими та, практично не вивченими, залишаються питання, пов'язані з діяльністю державних органів, органів місцевого самоврядування щодо профілактики правопорушень в галузі охорони праці, а саме, законодавче регулювання цих питань.

За таких умов виникає потреба у глибокому комплексному дослідженні питань, пов'язаних з організацією відповідними органами профілактики правопорушень, а також визначенні основних напрямків її покращення.

Мета дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України не тільки розкрити зміст і проаналізувати поняття «профілактична діяльність», а й, в перспективі, розробити пропозиції і рекомендації щодо удосконалення відповідного законодавства.

Відповідно до мети дослідження необхідно вирішити такі першочергові завдання:

- охарактеризувати сучасну систему профілактики правопорушень, визначити зміст та поняття;
- систематизувати і чітко визначити види профілактичної діяльності в галузі охорони праці;
- визначити особливості застосування віктимологічної профілактики в галузі охорони праці;
- розробити на концептуальному рівні правові напрямки вдосконалення чинного законодавства України щодо профілактики правопорушень в галузі охорони праці.

Об'єктом дослідження стали правові відносини в галузі охорони праці та сукупність правових норм, які закріплюють правовий статус органів, які здійснюють профілактику, їх посадових

осіб, а також дозволяють визначити коло суб'єктів юридичної відповідальності в разі порушення вимог законодавства про охорону праці.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано низку загальнонаукових та спеціальних методів обробки і систематизації знань: метод аналізу (розкладання предмету дослідження – профілактична діяльність – на складові частини), метод синтезу (поєднання, відтворення зв'язків окремих частин, елементів: профілактики, і застосування, у зв'язку з цим, юридичної відповідальності по результатах перевірок).

Результати дослідження. Профілактична діяльність безпосередньо пов'язана з функцією держави і є дієвим механізмом підтримки правового порядку в суспільних відносинах, що складаються при забезпеченні охорони праці.

Профілактика правопорушень – це система організаційних, правових і виховних заходів, спрямованих на попередження та усунення причин і умов протиправних дій, пов'язаних із здійсненням службової діяльності посадовими особами органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності.

Проблему поліпшення профілактики нещасних випадків на виробництві можливо вирішити шляхом удосконалення нормативно-правової бази з питань правоохоронної діяльності та профілактики правопорушень.

Законодавство України про профілактику правопорушень складається з Конституції України та інших законодавчих актів України, що регулюють діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також участь підприємств, установ, організацій, громадян та їх організацій у профілактиці правопорушень.

Проте, подальша розробка законодавства України про профілактику правопорушень фактично зупинилася на рівні проектів. Відсутність єдиних підходів щодо правового регулювання профілактичної діяльності обумовило істотні відмінності у регламентації цього виду діяльності між різними державними та правоохоронними органами України. Разом з тим профілактична діяльність в Україні потребує удосконалення із врахуванням як вітчизняного, так і іноземного досвіду.

У цьому зв'язку цікавим та корисним може бути аналіз законодавства Білорусі, на якому ґрунтується профілактична

діяльність правоохоронних органів Республіки Білорусь.

На відміну від України у законодавстві Республіки Білорусь правові та організаційні основи діяльності з профілактики правопорушень встановлені на рівні спеціального нормативного акту – Закону «Про основи діяльності з профілактики правопорушень» від 10 листопада 2008 року [4]. Цей Закон також закріплює основні форми участі державних органів, інших організацій та громадян у здійсненні профілактичної діяльності.

Суттєвим недоліком, який не тільки не сприяє профілактиці виробничого травматизму і професійної захворюваності, а й протидіє цьому, є саме ті обставини, що проект Закону України «Про профілактику правопорушень», внесений ще в 2009 році так і не став законом.

Оскільки метою нашого дослідження є необхідність удосконалення відповідного законодавства, як ефективного інструменту держави в регулюванні відносин, що складаються при забезпеченні техногенної безпеки, необхідно на підставі діючого законодавства визначити види профілактичної діяльності в галузі охорони праці.

Аналіз діючого законодавства: Концепції реалізації державної політики у сфері правопорушень на період до 2015 р., схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 р. № 1209-р., а також Проекту Закону України «Про профілактику правопорушень» від 29.12.09 р. дозволяє розрізнити і систематизувати такі види, як загальна, індивідуальна та віктимологічна профілактика правопорушень.

Загальна профілактика правопорушень – комплекс заходів правового й виховного характеру, спрямованих на виявлення причин і умов, що сприяють вчиненню правопорушень на всій території України, у її окремому регіоні, галузі господарства, стосовно частини населення чи групи осіб, а також на підприємстві, в установі чи організації незалежно від форм власності.

До заходів загальної профілактики правопорушень належать:

- роз'яснення положень законодавства України;
- профілактична перевірка;
- профілактичний припис, подання, постанова;
- повідомлення про невиконання профілактичного припису;
- профілактична допомога.

Індивідуальна профілактика правопорушень - комплекс заходів індивідуального впливу на свідомість і поведінку суб'єктів

правопорушення, а саме, посадових осіб підприємств, установ і організацій, бездіяльність яких може призвести до скоєння злочинів, пов'язаних з невиконанням покладених на них службових обов'язків, тому що до правопорушень приводить саме недодержання вимог законодавства в галузі охорони праці. Профілактика в цій сфері формально здійснюється по результатам наглядової діяльності з боку державних органів. Але саме «формально».

Віктимологічна профілактика правопорушень – система взаємопов'язаних, організаційно забезпечених державних, громадських й індивідуальних заходів, спрямованих на виявлення та усунення або нейтралізацію чинників, які формують особисту чи масову можливість стати жертвою правопорушення.

Віктимологія - від латинського слова *victima* (жертва) та давньогрецької *logos* (вчення), буквально значення "вчення про жертву". Під віктимологією розуміється напрям наукових знань про осіб, що стали постраждалими від порушень правил безпеки на виробництві.

Віктимологічний аспект правопорушень в цій сфері не охоплює виключно постраждалих - осіб, що стали об'єктами правопорушень. У певному сенсі і суспільство в цілому – об'єкт правопорушень

Суб'єктами загальної, індивідуальної та віктимологічної профілактики правопорушень є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, органи прокуратури, засоби масової інформації, підприємства, установи та організації незалежно від форм власності. Керівники суб'єктів профілактики правопорушень несуть відповідальність за організацію профілактичної роботи в межах своїх повноважень.

Висновки

1. Проведене дослідження дозволяє зробити висновки, що незалежно від виду: загального, індивідуального чи віктимологічного профілактика правопорушень в галузі охорони праці є дієвим механізмом підтримки правового порядку в суспільних відносинах, що складаються при забезпеченні охорони праці.

2. Визначено, що в системі видів профілактики правопорушень особливе значення набуває віктимологічна, яка передбачає детальне дослідження особи потерпілої від правопорушень, та всіх тих обставин, через які ця особа стала потерпілою.

3. Проблему поліпшення профілактики нещасних випадків на виробництві можливо вирішити шляхом оновлення законодавства у

напрямку адаптації вітчизняного законодавства до європейських норм з метою прогресивного реформування державного нагляду та профілактики виробничого травматизму і впровадження аудитів підприємств за європейськими стандартами.

4. В системі державного нагляду необхідно створити служби для здійснення моніторингу додержання законодавства про профілактику правопорушень суб'єктами профілактики.

5. Діяльність по профілактиці правопорушень в Україні неможлива без участі України в заходах, які здійснюються міжнародними організаціями.

Список літератури

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР./ Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст.141 (Редакція станом на 12.04.2012р.)

2. Є.В. Білозьоров. Юридична відповідальність як передумова правомірної поведінки особи: теоретичні аспекти ./ Право України. 2006. №1. с. 52

3. О.В. Баклан. Контрольно-наглядова діяльність у сфері охорони праці: окремі питання//Право України. Київ. 2000. №10. с. 69-70,81.

4. Об основах деятельности по профилактике правонарушений. Закон Республики Беларусь от 10 ноября 2008 года №453-З.

Аннотация

ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРОФИЛАКТИКИ ПРАВОНАРУШЕНИЙ В ОБЛАСТИ ОХРАНЫ ТРУДА, КАК ОДНОГО ИЗ ПРИОРИТЕТНЫХ НАПРАВЛЕНИЙ ВОЗДЕЙСТВИЯ НА СОСТОЯНИЕ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ТРАВМАТИЗМА И ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ЗАБОЛЕВАЕМОСТИ

Статья посвящена проблемам правового обеспечения профилактики правонарушений в области охраны труда, как одному из приоритетных направлений профилактики производственного травматизма и профессиональной заболеваемости.

Abstract

PROBLEMS OF LEGAL PROVIDING FOR OFFENCES

**PREVENTION IN AREA OF LABOUR PROTECTION AS ONE OF
PRIORITY DIRECTIONS OF THE ACTION ON JOB INJURY
AND OCCUPATIONAL MORBIDITY**

The article is devoted the problems of the legal providing of prophylaxis of offences in area of labour protection as priority directions for prevention of occupational traumatism and professional morbidity.